

EXPUNERE DE MOTIVE

Lege pentru modificarea și completarea Legii nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copiilor, republicată

Sistemul de protecție a copilului a fost supus unui proces continuu de consolidare și de reformare, fiind îmbunătățit de-a lungul timpului, prin diverse intervenții legislative asupra cadrului normativ care reglementează situația copiilor instituționalizați. Totuși, acesta prezintă și astăzi numeroase curențe și vulnerabilități care au consecințe asupra calității vieții copiilor aflați în situații dificile, precum și a demersurilor inițiate în vederea plasării lor în cadrul unor familii substitutive. Astfel, numeroase proceduri în acest sens sunt greoaie, necesită prea mult timp, resurse umane și financiare semnificative și deseori finalitatea procesului de plasament nu este cea dorită de legiuitor.

Propunerea noastră aduce o serie de elemente care urmăresc să accelereze reforma structurii de protecție a copilului în România, ameliorând cadrul de ocrotire a copilului. Astfel, ne dorim de fapt o facilitare și o urgentare a procedurilor de plasare a copilului instituționalizat într-o familie, cel mai prielnic mediu pentru creșterea și dezvoltarea sa personală.

Legea nr. 272/2004 este cuprinzătoare, însă nu exhaustivă și complet lipsită de echivoc, ridicând serioase dificultăți în practica instituțională, care pun în pericol respectarea imperativă a priorității interesului superior al copilului. Menținerea echilibrului socio-afectiv al minorului aflat în dificultate, precum și dobândirea abilităților de viață independentă, care îl feresc de excluziunea socială, depind în mare măsură și de îndeplinirea cu succes a misiunii Direcției Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului și a altor organisme și instituții de resort din țară care, prin intervenția lor specializată, acordă asistență și protecție copilului aflat în dificultate.

Actualele lacune ale legii sus-menționate, neconcordanțele cadrului legislativ cu realitatea socială actuală privind protecția socială în România îngreunează munca pe care acestea o depun, produc blocaje în practica instituțională și împiedică aplicarea unitară a legii.

În acest sens, modificarea și completarea Legii nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului este necesară, întregul sistem de protecție a copilului depinzând de schimbarea și optimizarea acestui act normativ.

Prezenta propunere legislativă este rezultatul unui proces amplu, deschis, transparent, de consultare cu specialiști, servicii publice, organizații non-guvernamentale, precum și cu alte persoane interesate.

În acest sens, am consultat Direcțiile Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului din toată țara și am depistat câteva aspecte problematice pe care ne propunem să le soluționăm pentru eficientizarea serviciilor oferite și pentru prelucrarea cu celeritate a dosarelor copiilor aflați în situații dificile, care au nevoie de protecție socială.

Una dintre modificările prezentei inițiative vizează introducerea persoanei sau a familiei de plasament în definiția familiei substitutive întrucât în prezent există un număr de 4761 de copii aflați în sistem care sunt în familii de plasament și nu la familia extinsă.

Această propunere se alătură demersului de reducere a gradului de rudenie până la gradul III inclusiv la familia extinsă și la cea substitutivă. În proporție de 88% dintre DGASPC-urile consultate au considerat extrem de utilă această modificare din următoarele motive: procedura de identificare și găsim a rudelor până la gradul IV inclusiv implică un efort uman și financiar important, este lungă și greoaie, iar frecvența găsimii rudelor de gradul IV este redusă; dacă rudele de gradul IV ar fi interesate de soarta copilului, acestea ar face parte din cercul persoanelor cu care copilul a format legături de atașament, dar, de cele mai multe ori, nu există o relație de atașament între acestea și copil ori rudele nu dispun de condițiile necesare pentru a-l îngriji; se prelungește șederea copilului în sistemul de protecție, amânându-se nejustificat momentul în care acesta poate fi îngrijit de o familie adoptatoare, în urma deschiderii procedurii de adopție; prin reducerea gradului de rudenie până la gradul III inclusiv, s-ar ușura instrumentarea dosarelor, situația copiilor ar fi mai rapid clarificată, iar cazurile ar fi soluționate cu celeritate, fapt care este tot în interesul copilului; din categoria rudelor de gradul IV fac parte verii primari (de obicei, și ei minori), precum și stră-străbunicii copiilor, care au o vârstă înaintată și nu pot oferi copiilor o îngrijire corespunzătoare.

În ceea ce privește numărul de cazuri în care au fost identificate rude de gradul IV, pe parcursul instrumentării dosarelor în cursul anului 2017, un procent de 14% dintre DGASPC-uri au susținut că nu au avut cazuri de identificare a rudelor de gradul IV, iar 32% dintre DGASPC-uri au susținut că au avut un număr de cel mult 10 cazuri ori că rareori reușesc să identifice rudele de gradul IV.

Referitor la numărul de plasamente instituite la rude de gradul IV din totalul măsurilor de plasament dispuse în cursul anului 2017, 55% dintre DGASPC-urile consultate au susținut că nu au instituit nici măcar un plasament la rude de gradul IV, iar 11% dintre DGASPC-uri au instituit un număr de cel mult 4 plasamente la rude de gradul IV. Din aceste răspunsuri primite de la instituții, reiese faptul că identificarea rudelor până la gradul IV inclusiv este anevoioasă, iar limitarea familiei extinse până la gradul III inclusiv nu reprezintă o restricționare arbitrară a dreptului copilului de a-și cunoaște rudele și de a menține relații personale cu acestea, ci este chiar o soluție viabilă care urmărește să protejeze copilul instituționalizat și să îl ajute să beneficieze de o măsură de protecție corespunzătoare într-un timp cât mai scurt.

Potrivit opiniei DGASPC-urilor, 73% dintre acestea consideră că timpul îndelungat de așteptare până când sunt găsite și consultate toate rudele copilului până la gradul IV inclusiv nu este în interesul copilului, din motive precum: se prelungește perioada de rezidență în sistemul de protecție, menținându-se copilul în sistem până la identificarea greoaie a familiei extinse, fapt care îl face pe acesta să devină mai greu adoptabil; de cele mai multe ori, rudele de gradul IV nu pot fi identificate, iar unele familii sunt numeroase și identificarea tuturor rudelor copilului este extrem de dificilă; trebuie scurtat timpul de așteptare mai ales în situațiile în care se depistează o situație de risc iminent.

Un alt aspect semnalat în cadrul consultărilor și care este des întâlnit în practica instituțională îl reprezintă personalul insuficient al DGASPC-urilor pentru gestionarea dosarelor aflate în lucru, precum și necesitatea creșterii capacității serviciului pentru a realiza instrumentarea dosarelor copiilor. Un procent de 61% dintre DGASPC-uri consideră că este nevoie de o suplimentare a personalului instituției, din motive precum: ar scădea numărul de cazuri alocat fiecărui specialist și ar crește calitativ abordarea proactivă pentru soluționarea acestora; ar fi facilitată instrumentarea dosarelor, întrucât

există situații în care un manager de caz are peste 50 de cazuri active, iar documentația pentru un singur caz este foarte vastă și doar persoanele cu studii de specialitate pot fi desemnate ca manageri de caz.

Pentru soluționarea acestei probleme este oportună implicarea furnizorilor privați acreditați de servicii sociale în procedurile privind plasamentul și celelalte măsuri de protecție a copiilor, care să desfășoare conform legii, servicii și activități în domeniul protecției speciale a copilului. Prin implicarea acestor organisme, crește capacitatea serviciului pentru instrumentarea dosarelor copiilor, prin aplicarea principiului descentralizării serviciilor de protecție a copilului, a intervenției multisectoriale și a parteneriatului dintre instituțiile publice și furnizorii privați acreditați.

DGASPC-urile au fost consultate și în legătură cu existența sesizărilor și notificărilor privind depășirea termenelor legale în administrarea cazurilor și a cauzelor care generează aceste situații. Un procent de 47% dintre DGASPC-uri confirmă faptul că au depășit termenele legale în anumite situații, din motive precum: colaborarea defectuoasă a instituției cu primăriile, cu serviciile publice locale de asistență socială care răspund cu întârziere solicitărilor, cu autoritățile publice locale, cu direcția comunitară județeană de evidența persoanelor, spitale, inspectoratul județean de poliție etc., dar și cu familia biologică a copilului care uneori nu pune la dispoziție documentele necesare pentru identificarea părinților și a rudelor; personalul de specialitate din instituție este insuficient, existând un număr prea mare de cazuri și prea puțini manageri de caz care trebuie să gestioneze dosarele; resursele financiare insuficiente pentru atragerea de personal și pentru deplasări în teren; lacunele legislative.

Astfel, este necesară instituirea unor soluții legislative corespunzătoare care să răspundă acestor disfuncționalități identificate și semnalate în practica instituțiilor, menite să conducă la o cât mai mare stabilitate și eficiență legislativă. În acest sens, prezenta inițiativă vine cu clarificări privind stabilirea cu exactitate a anumitor termene și delimitarea competențelor autorităților cu competențe în domeniu.

Totodată, în acest sens, propunem și alte modificări legislative importante, precum:

- introducerea unei dispoziții legale care să prevadă că dacă o persoană sau o familie solicită direcției generale de asistență socială și protecția copilului să primească în plasament un copil pentru care s-a dispus înainte plasamentul la un serviciu rezidențial, direcția generală de asistență socială și protecția copilului sau furnizorul privat acreditat să aibă obligația de a realiza evaluarea acesteia și, în termen de 30 de zile de la primirea cererii, să formuleze o cerere de modificare a măsurii către comisia pentru protecția copilului sau către instanța judecătorească, după caz, ținând cont de prioritatea integrării copilului într-un mediu familial față de unul rezidențial, precum și de opinia copilului. Propunerea se impune în contextul în care centrele rezidențiale opun rezistență plasării copiilor în familii din motive evidente de justificare a salariilor și a cheltuielilor aferente serviciului, fapt care este însă în detrimentul copiilor. În condițiile Legii nr. 273 din 21 iunie 2004 privind procedura adopției, republicată, cu modificările și completările ulterioare, statutul de adoptabil este păstrat până la vârsta de 14 ani ceea ce înseamnă că, fără prioritizarea mediului familial, un copil poate rămâne în servicii rezidențiale o perioadă îndelungată;
- instituirea unui termen de 30 de zile pentru sesizarea de către direcțiile generale de asistență socială și protecția copilului sau de furnizorii privați acreditați a comisiei pentru protecția copilului ori, după caz, a instanței de judecată, în vederea modificării sau, după caz, a încetării măsurii, în cazul în care împrejurările care au stat la baza stabilirii măsurilor de protecție specială s-au modificat, inclusiv prin depunerea unei cereri de plasament de către o persoană sau familie, ori în cazul în care pe baza raportului întocmit se constată necesitatea modificării sau, după caz, a încetării măsurii;
- reevaluarea periodică a împrejurărilor care au stat la baza stabilirii măsurilor de protecție specială în sensul verificării situației sociale și a condițiilor materiale ale familiei o dată la șase luni, nu la trei luni, cum este în prezent. Astfel, propunem ca împrejurările care au stat la baza stabilirii măsurilor de protecție specială să fie verificate semestrial de către direcția generală de asistență socială și protecția

copilului sau, după caz, de furnizorul privat acreditat. Aceste condiții materiale nu se modifică substanțial într-o perioadă de 3 luni, iar evaluarea lor semestrială ar fi mai oportună și mai realistă;

- prelungirea, cu titlu de excepție, a termenului de sesizare a instanței de către DGASPC, în situația plasamentului în regim de urgență dispus de către directorul direcției generale de asistență socială și protecția copilului de la 5 la cel mult 10 zile de la data la care s-a dispus măsura plasamentului de urgență, doar pentru situațiile în care nu există suficiente informații privind domiciliul/reședința părinților pentru a se realiza citarea corespunzătoare a părților ori este nevoie de alte informații necesare pentru sesizarea instanței;
- prelungirea, cu titlu de excepție, a termenului de sesizare a instanței de către DGASPC, în situația plasamentului în regim de urgență, prin majorarea sa de la 5 la cel mult 10 zile de la data executării ordonanței președințiale prin care s-a dispus plasamentul în regim de urgență, pentru a decide cu privire la: înlocuirea plasamentului în regim de urgență cu măsura plasamentului, decăderea din exercitiul drepturilor părintești, precum și cu privire la exercitarea drepturilor părintești. Și în acest caz, prorogarea termenului se va face doar în cazul în care nu există suficiente informații privind adresa părinților pentru a se realiza citarea corespunzătoare a părților ori este nevoie de alte informații necesare pentru sesizarea instanței;
- instituirea obligației serviciului public de asistență socială, a persoanelor cu atribuții de asistență socială din aparatul de specialitate al primarului, precum și a direcției generale de asistență socială și protecția copilului de întocmire a rapoartelor lunare, iar după 6 luni de la momentul reintegrării în familie, trimestriale, pentru o perioadă totală de raportare de 2 ani, la încetarea măsurilor de protecție specială prin reintegrarea copilului în familia biologică, pentru a urmări evoluția dezvoltării copilului și modul în care părinții își îndeplinesc obligațiile. Legislația în vigoare instituie o perioadă de supraveghere pentru părinții adoptatori de 2 ani. În contextul în care la reintegrarea în familia biologică a copilului riscul de abuz este mai mare decât într-o familie adoptivă deoarece mediul a fost la un moment dat neprielnic

pentru dezvoltarea armonioasă a copilului, este nejustificată o perioadă de cel puțin 6 luni, cum este în prezent.

Inițiativa urmărește și completarea textului de lege cu noi prevederi care reglementează ipoteze suplimentare și soluționează probleme întâlnite în practica instituțională, precum:

- propunerea ca vizitarea copilului pentru care s-a instituit măsura plasamentului să se facă numai la sediul direcției generale de asistență socială și protecția copilului sau la sediul structurilor din subordine, la sediul furnizorului privat acreditat sau la sediul centrelor din subordine, precum și în orice alt loc public, în funcție de programul zilnic al copilului, numai în prezența responsabilului de caz și, dacă este cazul, a persoanei căreia i s-a încredințat copilul. Modificarea urmărește evitarea în practică a încălcării dreptului la intimitate al familiei de plasament și vizează instituirea unei măsuri care asigură respectarea priorității nevoilor copilului, precum și a programului său de școală sau de odihnă;
- introducerea unei prevederi care să reglementeze obligativitatea ca, în cazul în care reintegrarea copilului în familie ca obiectiv al planului individualizat de protecție nu este posibilă, să se impună deschiderea procedurii de adopție internă ca finalitate a planului individualizat de protecție cu respectarea termenelor prevăzute la articolul 28 alineatul (1) din Legea nr. 273 din 21 iunie 2004, republicată, privind procedura adopției. Această completare vine în sprijinul copilului pentru a evita blocarea sa în sistem pentru o perioadă lungă de timp, în contextul în care plasamentul este prin natura sa o măsură temporară de protecție a copilului, iar alternativele cu caracter permanent sunt reintegrarea copilului în familie ori adopția sa. Nerespectarea acestor termene se consideră contravenție;
- introducerea unui nou caz în care se poate institui plasamentul copilului în alte servicii rezidențiale, licențiate conform legii, ca măsură temporară de protecție specială, pe ultimul loc ca ordine de prioritate după plasamentul la o persoană sau familie, un asistent maternal, un serviciu rezidențial cu familie socială, licențiat în condițiile legii. Astfel, spre exemplu se poate institui plasamentul la centrele rezidențiale pentru copii în sistemul de protecție specială, centre de plasament etc.;

- introducerea prerogativei ca în situațiile în care este pusă în pericol viața, integritatea și sănătatea copilului, drepturile și obligațiile părintești să se exercite de către directorul direcției generale de asistență socială și protecția copilului sau după caz, de directorul furnizorului privat de servicii. De asemenea, drepturile și obligațiile părintești față de copil pe toată durata măsurii plasamentului dispus de către instanță în situația copilului prevăzut la art. 60 lit. a), precum și în situația copilului prevăzut la art. 60 lit. c) și d) sunt exercitate de către directorul direcției generale de asistență socială și protecția copilului sau, după caz, de directorul furnizorului privat de servicii, urmând ca instanța de judecată, ținând seama de interesul superior al copilului, să dispună asupra acestui lucru prin hotărârea judecătorească de stabilire a măsurii plasamentului.

Această propunere dorește să soluționeze rapid și corespunzător situațiile urgente în care este pusă în pericol viața, integritatea și sănătatea copilului (spre exemplu, o intervenție chirurgicală), oferind o alternativă legală în situațiile în care drepturile și obligațiile părintești ale părinților naturali se mențin pe toată durata măsurii plasamentului dispus de către comisia pentru protecția copilului cu toate că aceștia nu sunt efectiv implicați în creșterea și asistarea copilului lor, fie pentru că nu sunt găsiți, fie pentru că nu doresc. Astfel, exercitarea drepturilor și obligațiilor părintești de către directorul direcției generale de asistență socială și protecția copilului sau, după caz, de directorul furnizorului privat de servicii se impune în astfel de situații, pentru că este în interesul superior al copilului.

Totodată, limitarea drepturilor și obligațiilor părintești doar la nivelul directorului DGASPC deresponsabilizează și încarcă direcțiile cu procese administrative inutile. Astfel, instanța de judecată ar trebui să aibă posibilitatea de a decide acordarea drepturilor și a obligațiilor părintești și către furnizorul privat de servicii atunci când este cazul;

- introducerea unei dispoziții care să instituie pentru Comisia pentru protecția copilului sau, după caz, pentru instanța care a dispus plasamentul copilului obligativitatea de a respecta dreptul la protecția datelor cu caracter personal al persoanei sau familiei de plasament și interzicerea de a transmite prin poștă părinților biologici ai copilului documente și informații sensibile ale persoanei sau familiei de plasament privind

adresa, veniturile, bunurile deținute în proprietate, starea medicală sau psihologică. Astfel, se urmărește evitarea situațiilor în care persoane din cercul social al părinților biologici obțin informații pe care le folosesc pentru a amenința sau a vătăma persoana sau familia de plasament. Aceste documente există în dosarul de plasament și pot fi accesate de părinții biologici, însă nu vor mai fi transmise și prin poștă din motive de securitate și protecție a datelor sensibile ale familiei de plasament și implicit pentru evitarea riscului ca informațiile confidențiale să ajungă la persoane nepotrivite;

- instituirea obligației părinților de a participa la un număr de minim 10 ședințe de consiliere în vederea dezvoltării de abilități parentale, atestată prin documente corespunzătoare ce însoțesc propunerea de încetare a măsurii de protecție și reintegrarea în cele mai bune condiții în familia biologică;
- introducerea de contravenții pentru nerespectarea unor termene nou instituite prin prezenta propunere legislativă;
- completarea dispozițiilor legale cu modalitățile de probare a istoricului privind violența părinților asupra copilului sau asupra altor persoane, prin menționarea ca mijloace probatorii a certificatului medico-legal, a raportului de evaluare realizat de către asistentul social, a raportului de expertiză psihologică a minorului, a ascultării minorului în camera de consiliu coroborate cu orice alte mijloace legale de probă. Modificarea vizează protejarea copilului împotriva violenței în familie, mai ales în condițiile în care abuzurile au loc, de cele mai multe ori, în afara spațiului public, iar copilul sau părintele nerezident nu are posibilitatea să își procure certificate medico-legale din cauza eventualelor restricții ale celuilalt părinte;
- introducerea unui nou element care trebuie luat în considerare la evaluarea interesului copilului, și anume opinia copilului, în momentul stabilirii locuinței acestuia la unul dintre părinți, dacă aceștia nu se înțeleg.

Propunerea legislativă este armonios corelată cu actele normative în vigoare care reglementează sistemul de protecție a copiilor din România. Astfel, schimbările propuse pentru completarea și modificarea Legii privind protecția și promovarea drepturilor copilului vin după o analiză în detaliu a dispozițiilor legale în materie,

respectiv a **Legii nr. 273 din 21 iunie 2004** privind procedura adopției, republicată, cu modificările și completările ulterioare, a **Hotărârii nr. 1.103 din 10 decembrie 2014** pentru aprobarea metodologiei privind realizarea obligațiilor ce revin autorităților administrației publice locale, instituțiilor și profesioniștilor implicați în prevenirea și intervenția în cazurile de copii aflați în situație de risc de părăsire sau părăsiți în unități sanitare, a **Legii asistenței sociale nr. 292/2011**, a **Legii nr. 119/1996** cu privire la actele de stare civilă, republicată, cu modificările și completările ulterioare, a **Ordinului nr. 288 din 6 iulie 2006** pentru aprobarea Standardelor minime obligatorii privind managementul de caz în domeniul protecției drepturilor copilului, a **Ordinului nr. 1.733 din 19 august 2015** privind aprobarea Procedurii de stabilire și plată a alocației lunare de plasament, a **Hotărârii nr. 797 din 8 noiembrie 2017** pentru aprobarea regulamentelor-cadru de organizare și funcționare ale serviciilor publice de asistență socială și a structurii orientative de personal etc.

Sugestiile de îmbunătățire a cadrului legislativ și instituțional reprezintă o serie de pași semnificativi în procesul de reformă a sistemului de ocrotire a minorilor. Este imperativ necesar să se amelioreze cât mai urgent situația copilului în România, întrucât un sistem eficient de protecție a acestei categorii vulnerabile de persoane reprezintă un indiciu incontestabil pentru un stat european dezvoltat, în care se respectă cu prioritate principiul interesului superior al copilului.

Din aceste considerente, am inițiat prezenta propunere legislativă pentru modificarea și completarea Legii nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului, pe care o supunem spre dezbatere, analiză și adoptare colegilor parlamentari.

În numele inițiatorilor:

Matei-Adrian Dobrovie – Deputat PNL

Florica Cherecheș – Deputat PNL

**Lista susținătorilor Propunerii legislative – LEGE pentru modificarea și completarea
Legii nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copiilor, republicată**

NR.	DEPUTAT	SEMNĂTURĂ	PARTID
1.	Dobrovici Matei		PNL
2.	Cherecheș Florica		PNL
3.	Neagu Nicolae		PNL
4.	ARNECEAN BEN-ONI		PNL
5.	SIGHIARIȚĂ ROBERT		PNL
6.	GHEORGHE IANIEL		PNL
7.	Mihălescu Dumitru		PNL
8.	PURAN NICOLAE		PSD
9.	GROSARU ANDI-GABRIEL		MIN.
10.			
11.			
12.			
13.			
14.			
15.			
16.			
17.			
18.			
19.			